

Hävikkiterminaalien vuosi 2024 -selvitys

Kyselyn toteuttivat Ruoka-apu.fi ja Luonnonvarakeskus osana Food Waste Ecosystem- hanketta.

Julkaistu: 25.3.2025

Hävikkiterminaalien vuosi 2024 –selvitys

Hävikkiterminaalikysely toteutettiin ensimmäistä kertaa tammikuussa 2025. Kysely lähetettiin 11 hävikkiterminaalille, logistiikkakeskukselle ja ruokapankille. Vastaajia oli 10, joista yksi vastasi kahden hävikkiterminaalin puolesta. Kyselyyn vastanneet 11 hävikkiterminaalia välittivät lahjoitusruokaa 428 eri ruoka-aputoimijalle.

Tässä kyselyssä käytetään termiä hävikkiterminaali kuvaamaan myös ruoka-avun kentällä toimivia logistiikkakeskuksia ja ruokapankkeja. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, millaisena ruoka-aputoiminta näyttäytyy hävikkiterminaalien kautta. Koska vastaavaa valtakunnallista kyselyä ei ole aikaisemmin tehty, tavoitteena oli muodostaa kuvaa hävikkiterminaalien toiminnasta ja siitä, millä tavoin toimintaa seurataan.

Hävikkiterminaalien toiminta

Kaikki kyselyyn vastanneet hävikkiterminaalit vastaanottavat ja noutavat lahjoitettuja elintarvikkeita, joita jaetaan eteenpäin verkoston ruoka-aputoimintaan. 82 prosenttia terminaaleista vastaanottaa ja noutaa ravitsemispalveluista ylijäänyttä ruokaa, jota jaetaan eteenpäin verkoston ruoka-aputoimintaan. 5 hävikkiterminaalia jakaa suoraan lahjoitettua ruokaa avuntarvitsijoille (esim. ruokakasseja).

Hävikkiterminaaleissa ei valmisteta ruokaa tai ruoka-annoksia jaettavaksi verkostolle, eikä niissä valmisteta ruokaa tai ruoka-annoksia paikan päällä syötäväksi tai mukaan otettavaksi avuntarvitsijoille. Hävikkiterminaaleista kaksi ostaa elintarvikkeita verkoston ruoka-aputoimintaan.

Henkilöressit

Vuonna 2024 hävikkiterminaaleilla työskenteli yhteensä noin 169 henkilöä joko palkattuna, työllistettynä, harjoittelijana tai vapaaehtoisena. Palkattuja työntekijöitä oli 73 prosentilla kyselyyn vastanneista. Palkkatuen avulla palkattuja työntekijöitä oli 82 prosentilla vastaajista. Kuntouttavaa työtoimintaa ja työkokeiluita järjesti 55 prosenttia hävikkiterminaaleista. Työharjoitteluita mahdollisti 45 prosenttia vastaajista. Muita työntekijöitä oli 27 prosentilla vastaajista.

Vapaaehtoisia oli 82 prosentilla vastaajista, ja vapaaehtoistoiminnan henkilötyövuosia toteutui yhteensä 88,4. Vapaaehtoistyön merkitys toiminnassa on suuri, sillä 52 % kaikista hävikkiterminaaleilla työskentelevistä on vapaaehtoisia.

Ruoka-avun käyntikerrat

Kahdeksan hävikkiterminaalia kerää tietoa ruoka-avun käyntikerroista. Käyntikerralla tarkoitetaan ruoka-apatapahtumaan osallistuneita henkilöitä. Näiden hävikkiterminaalien verkostojen kautta ruoka-avussa kertyi 984 495 käyntikertaa vuoden 2024 aikana.

Hävikkiterminaaleista 73 prosenttia kerää tietoa käyntikerroista säännöllisesti (viikoittain tai kuukausittain) verkoston jäseniltä ja satunnaisesti tietoa kerää 36 prosenttia vastaajista. 18 prosenttia arvioi kohtaamisten määrän itse. Arvioita tehdään muun muassa jaettujen kassien ja verkoston jäsenten ilmoittamien käyntikertojen pohjalta tai laskemalla vuosittain jaettujen kassien määrä saadun ruoan kilomäärien pohjalta (8,9 kiloa/kassi). Osa arvioi tekemällä keskiarvon.

Lahjoitusruoan määrä ja sen seuranta

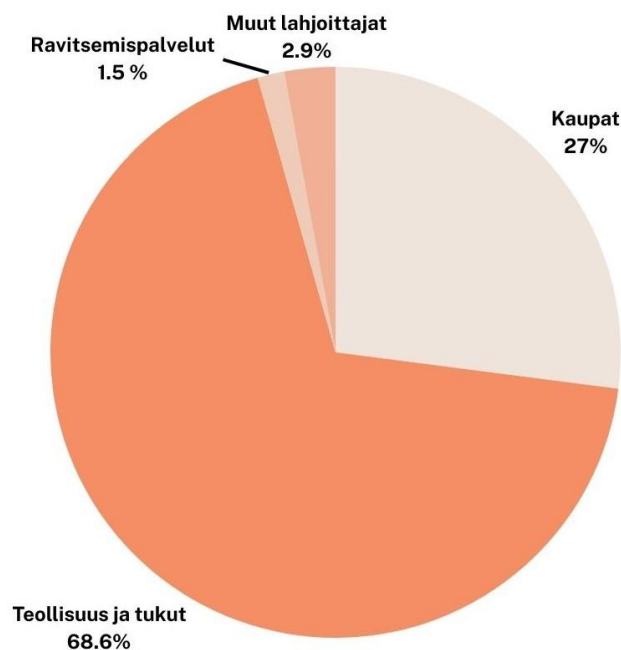
Suurin osa vastaajista kerää tietoa lahjoitusruoasta lahjoittajan perusteella. Osa ei kerää tietoa tai kerää tietoa vain kokonaiskilomäärästä. Kyselyyn vastanneiden hävikkiterminaalien kautta kulki vuoden 2024 aikana 5,8 miljoonaa kiloa lahjoitettua ruokaa ruoka-apuun jaettavaksi.

91 prosenttia vastaajista kerää tietoa kaupoista lahjoitetun ruoan määrästä. Lahjoitettua ruokaa kaupoista vastaanotettiin ja jaettiin eteenpäin yhteensä 1,4 miljoonaa kiloa. 82 prosenttia hävikkiterminaaleista seuraa teollisuudesta ja tukuista lahjoitetun ruoan määrää. Teollisuudesta ja tukuista lahjoitettua ruokaa vastaanotettiin ja jaettiin yhteensä 3,6 miljoonaa kiloa.

27 prosenttia vastaanottaa myös muualta lahjoitettua ruokaa. Vain yksi keräsi tietoa muualta lahjoitetun ruoan kilomääristä. Vuoden 2024 aikana muualta lahjoitettua ruokaa saatiin 150 000 kiloa. Vaikka hävikkiterminaaleista kaksi kertoi ostavansa elintarvikkeita verkoston jaettavaksi, ei ostettujen elintarvikkeiden kilomäärää seurattu erikseen.

73 prosenttia kerää tietoa ravitsemispalveluista vastaanotetun ylijäämäruoan kilomääristä. Yhteensä ravitsemispalveluiden ylijäämäruokaa vastaanotettiin yhteensä 78 878 kiloa. Tämä on noin 1,4 prosenttia kaikesta jaetusta ruoasta.

Yksi hävikkiterminaali ilmoitti keräävänsä tietoa vain lahjoitusten kokonaiskilomäärästä. Kokonaisuudessaan tämä toimija vastaanottaa ja jakaa eteenpäin ruoka-aputoimintaan 610 335 kiloa ruokaa. Vain yksi toimija kertoi, ettei toiminnassa vielä kerätä lahjoitusruoan kilomääriä.

Kuva 1. Jaettavan ruoan alkuperä

Lahjoitusruoan kilomääristä kerätään tietoa punnitsemalla saapuneet ruokaerät, tieto saadaan lahjoittajalta tai arvioimalla. 55 prosenttia vastaajista punnitsee saapuneet ruokaerät. Kolme toimijaa saa tiedon lahjoittajalta ruokaerän vastaanottamisen yhteydessä.

Kuusi hävikkiterminaalia arvioi lahjoitusruoan määrän. Arvioita tehdään muun muassa punnitsemalla elintarvikelaatikon keskimääräinen paino ja laskemalla päivittäin laatikoiden määrän kerrottuna keskiarvolla. Arvioita tehdään myös laskennallisen painon mukaan, jossa käytetään apuna elintarvikelaatikon keskimääräistä painoa. Osalla on arvio ruokakassin painosta,

jonka avulla tehdään arvio kertomalla verkostolle toimitettujen kassien määrä ruokakassin painolla. Yksi vastaaja kertoi, että osa lahjoitusruoasta viedään suoraan lahjoittajalta verkostonjäsenille, jolloin hyödynnetään etukäteen arvioituja painoja.

Vain kaksi hävikkiterminaalia kerää tietoja jaetun ruoan laadusta eli minkä tyyppistä ruokaa esim. leipää, valmisruokia tai vihanneksia saadaan lahjotuksena. Yli puolet (64 %) hävikkiterminaaleista ei kerää erikseen tietoa saadun ruoan laadusta esimerkiksi tuotetyypeittäin (leipä, maitotuotteet ym.). Kolmella toimijalla on käytössään toiminnanohjausjärjestelmä tai muu vastaava ohjelmisto toiminnan seurannan tukena.

Kuusi hävikkiterminaalia kerää tietoa biojätteeksi päätyvän ruoan määrästä. Kerätyn tiedon mukaan biojätettä syntyi vuoden 2024 aikana yhteensä 110 525 kiloa. Arviointia tekevillä kolmella hävikkiterminaalilla määrä oli 21 320 kiloa. 18 prosenttia vastaajista arvio biojätteeksi päätyvän ruoan määrän ja 18 prosenttia ei seuraa biojätteen määrää. Yhteensä vuoden 2024 aikana elintarvikkejätettä syntyi 131 845 kiloa (n=8). Tämä on 2,3 prosenttia jaetusta ruokamäärästä.

Ruoan riittävyys ruoka-aputoimintaan

Suurin osa vastaajista (7/11) kertoo, ettei ruokaa saa tällä hetkellä tarpeeksi kysyntään nähden. Vain kaksi toimijaa ilmoitti saavansa riittävästi lahjoitettua ruokaa toimintaansa. Taustalla vaikuttaa osaltaan päivittäistavarakaupoista saatavan hävikin vähentyminen. Ennen ruoka-apuun jaettavaksi tulleet punalaputetut tuotteet myydään jo kaupassa. Myös kauppojen hävikinesto-ohjelmat ovat onnistuneet torjumaan hävikin syntymistä.

Tarve jaettavalle ruoalle on suurempi kuin se, mitä saadaan. Verkostojen jäsenet (ruoka-apua jakavat) toivovat jatkuvasti enemmän jaettavaa, sillä avuntarvitsijoiden määrä on kasvanut suuremmaksi, eikä jaettava ruoka enää riitä kaikille.

Koulujen ja ravitsemispalveluiden ylijäämäruokaa on alettu hyödyntämään osana ruoka-apua viime vuosina, mutta vastaajien mukaan sitä ei pystytä vielä hyödyntämään tarpeeksi. Haasteena on myös, ettei potentiaalisilla lahjoittajilla ole välttämättä kiinnostusta ruoan lahjoittamiseen. Lahjoittamisesta kieltäytymisen taustalla voi olla esimerkiksi tiedon puute lahjoittamisen mahdollisuuksista, se voidaan kokea työläänä tai taustalla voi olla aiemmat huonot kokemukset.

Muut huomiot vuodelta 2024

- Asiakasmäärät kasvaneet hitaasti, mutta varmasti
- Maahanmuuttajataustaisten hakijoiden määrä kasvoi (esim. KV-opiskelijat)
- Lapsiperheköyhyys näyttäytyy, pienituloiset eläkeläiset, ulkomaalaiset opiskelijat ja ukrainalaiset
- Jaettava ruoka ei aina vastaa hakijan tarvetta (kulttuuri, uskonto)
- Ostetulla ruoalla on ollut tärkeä rooli lahjoitusruoan täydentäjänä varsinkin isoissa jakopisteissä (yli 150 hakijaa)
- Uusia lahjoittajia tullut mukaan
  - Osa hoiti lahjoittamisen ja organisoinnin itse, mikä oli ilahduttavaa
- Tarve valtakunnalliselle yhteistyölle ja yhteisille toimintatavoille
  - Voisiko tehdä vahvemmin yhteistä vaikuttamistyötä?

Lisätietoja ja yhteydenotot:

Jenni Passoja, projektipäällikkö, Ruoka-apu.fi, p. +35840 809 1684,
jenni.passoja@kirkkopalvelut.fi

Kirsi Silvennoinen, erikoistutkija, Luonnonvarakeskus, p. + 35829 532 6540,
kirsi.silvennoinen@luke.fi

Ruoka-apu.fi on valtakunnallinen ruoka-apua etsivien ja sitä järjestävien verkkopalvelu. Palvelusta ruoka-apua etsivä löytää ruoka-apatapahtumia ja ruoka-apua järjestävä saa tietoa ja tukea toimintaansa. Ruoka-apu.fi tukee toimijoiden välistä yhteistyötä ja toiminnan kehittämistä sekä ruoka-avun tiedolla johtamista. Toimintaa hallinnoi Kirkkopalvelut ry ja rahoittaa STEA.

Luonnonvarakeskus (Luke) on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluva tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio. Tuotamme tietoon perustuvia ratkaisumalleja ja palveluita asiakkaillemme sekä lisäarvoa uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvalla kestävällä ja kilpailukykyisellä elinkeinotoiminnalla. Tuemme luonnonvaroihin ja luonnonvaratalouteen liittyvää yhteiskunnallista päätöksentekoa. Selvitys toteutettu osana Food Waste Ecosystem 2023–2026- hanketta: <https://hevinnovations.fi/food-waste-ecosystem/>

Euroopan unionin
osarahoittama